

cogito

Yapı Kredi Yayınları - Üç aylık düşünce dergisi - Sayı: 65-66 / Bahar 2011

Cinsel Yönelimler ve Queer Kuram

YKY

Yapı Kredi Yayınları

Transfeminizm

SELİN BERGHAN

*Özgürlüğün ne olduğunu zaten biliyor olduğumuzu düşünüyor olabiliriz,
ancak transseksüel bireyler için şiddet tehdidi olmadan yaşamannın
ne anlama geldiğini gerçekten hiç düşündük mü?*

Judith Butler

Giriş

Feministler teoride ve politikada, transseksüel kadınları her zaman hoş karşılamamış olsalar da transseksüel kimlik ve beden, feminist teori açısından her zaman önemli açılımlar sağlamıştır. Beauvoir'ın ünlü “kadın doğulmaz, kadın olunur” sözü, 1970'ler feminizminin dayandığı teorik altyapıyı özetler: Biyolojik cinsiyetimizin doğal bir uzantısı gibi görünen sosyal rollerimiz ve konumumuz aslında ideolojik bir kurgu, toplumsal bir dayatmadır. Dolayısıyla biyolojik cinsiyetimizden farklı olarak, toplumsal cinsiyetimiz değiş-tirebilir olduğumuz bir alandır.

Her ne kadar toplumsal cinsiyet bir kurgu olarak kabul edilse de transseksüellerin kadınlık kimliği inşa edebilecek olmaları, biyolojileri nedeniyle reddedilmiştir. Diğer bir deyişle, kadın doğulmuyordu, ama kadın doğmayanlar da kadınlığa dahil olamıyorlardı. Böylece feministler “dönüştürülebilir” olan toplumsal cinsiyet rolleri alanında bir mücadele sürdürürken, mücadelenin sınırlarını “dönüştürülemez” olarak tanımladıkları biyolojik cinsiyet ile çizmişlerdir.

Diğer yandan, transseksüeller bedenlerinin cinsiyetlerinin yeniden belirlenmesini talep ederek, biyolojik cinsiyetin yeniden yapılandırılabilir olduğunu gösterdiler. Kuir teori ise biyolojik cinsiyetin de toplumsal cinsiyet kadar bir kurgu ve inşa olduğunu ilan ederek, biyolojik ve toplumsal cinsiyet arasındaki bölünmenin gerekliliğini sorguladı.

Son dönemde transseksüeller, cinsel kimlikleri ve bedenlerinin cinsiyeti üzerindeki denetimi tıp kurumundan geri talep etmekte. Cinsiyet-toplumsal cinsiyet ve cinselliğin ikiliklerle değil, çoğulluklarla yaşanabilecek olduğunu savunuyorlar. Halen ikili toplumsal cinsiyet sisteminin dışında kalarak dönüştürücü mü, yoksa var olan toplumsal cinsiyet pratiklerini kombine ederek aslında bu sistemi güçlendirici mi oldukları tartışmalı.

Ancak transseksüel kadınların polis şiddetinin, nefret cinayetlerinin hedefi olmaları, birçok sosyal ve medeni haktan yararlanamamaları, hayatın her alanında ayrımcılığa uğramaları ve zorunlu seks işçiliği yapmaları, gündelik hayatlarındaki toplumsal cinsiyet performanslarının dönüştürücü ya da güçlendirici olduğu fark etmeksizin devam ediyor. 1990'lerden beri batıda ve 2000'lerde Türkiye'de örgütlenmeye başlayan transseksüeller, yaşadıkları hak ihlalleri ve ayrımcı uygulamaların ideolojik alt yapısını ortaya koyuyorlar.

Dolayısıyla transseksüel kimlik artık feminizm için yalnızca trans bireylerin ikili cinsiyet kalıplarını sabote edip etmemelerinden ibaret değil. Kadına karşı şiddeti ve ayrımcılığı anlamak için trans bireylere yönelik şiddeti ve ayrımcılığı anlamamız, aralarındaki ilişkileri fark etmemiz gerekiyor. Bunlar aynı olmasalar da birbirleriyle derinden bağlantılıdır.¹ En önemlisi ise, toplumsal cinsiyeti herkes için bir özgürlük alanı olarak tanımlayabilmek için, cinsel azınlıkların kabul edilme mücadelesini "kendi somut varoluşlarının kabulüyle hak sahibi olma bakımından eşitlenme talebi"² olarak anlamamız gerekiyor. Kaldı ki, "toplumsal cinsiyetimizi veya cinsiyetimizi seçilmiş ya da verili olarak kabul etsek dahi, her birimiz o cinsiyet veya toplumsal cinsiyeti talep etme hakkına sahibiz. Ve onları talep edip etmememiz bir fark yaratır."³

Ben de Ankara'da 2006 yılında Pembe Hayat Derneği ile kurumsallaşan

1 Butler, J., "Queer-Yoldaşlığı ve Savaş Karşısı Siyaset", Çev. Elçin Yılmaz, http://www.anti-homofobi.org/arsiv/2010_queer_yoldasligi_ve_savas_karsiti_siyaset.htm, 2010.

2 Bora, A., "İnsan Hakları ve Toplumsal Cinsiyet", *Anti-Homofobi Kitabı*, Haz. Ali Erol, Ankara: Kaos GL, 2009 içinde s. 36-39.

3 Butler, agy.

trans mücadelesinin bir tanığı olarak, trans kimliğin feminizm için önemli açılımlar sağladığını savunduğum gibi, biyolojiye dayanan bir feminizmin de tehlikeli olduğuna inanıyorum. Biyoloji ya da başka gerekçelerle trans bireylerin dışlanmaları, evrensel kızkardeşlik anlayışıyla çelişen anti-feminist bir tutumdur. Bu yazıda da öncelikli olarak trans kimliğin feminizmde nasıl ele alındığını ve bu çerçevede Pembe Hayat'ın feminist mücadele ile eklenişini tartışmaya çalışacağım.

Cinsiyet - Toplumsal Cinsiyet

Biyolojik determinist yaklaşım, insanları biyolojik özelliklerine göre kadın ve erkek olarak iki kategoriye ayırır ve onların toplumsal yaşamdaki konum ve rollerini bu biyolojik temelle meşrulaştırır. Böylece kadınların ezilmişliği ve baskılanmışlığının değişmeyecek olan biyolojik ve doğal nedenleri olduğu ileri sürülür. 1970'lerde feminizm bu yaklaşıma, bir dizi biyolojik farklılıktan, sosyal, kültürel ve psikolojik olan farklılıkları "toplumsal cinsiyet" kavramı ile ayırt ederek itiraz etti: Biyolojik cinsiyet anatomik farklılıklara işaret ederken, toplumsal cinsiyet bu farklılıklar üzerinden sosyal ve kültürel olarak kurulup, dayatılan ve eşitsiz bir toplumsal düzeni yaratan ilişkiler ağını niteliyordu.

Cinsiyetin bu biyolojik ve toplumsal olarak çatallanması, kimliği oluşturmak için anlamlı ve uygun araçlar sağladı ve kadını erkeğe tabi kılan hiyerarşik ilişkilere meydan okudu.⁴ Ancak biyolojik cinsiyetin "doğallığı" sorgulanmadan, sabit ikili bir kategori olarak bırakıldı. Toplumsal cinsiyet de bunun üzerinden iki kutuplu olarak tartışıldı.

1990'larda kuir teori, biyolojik ile toplumsal cinsiyet arasındaki bu ayrımı, biyolojik cinsiyetin de eşit şekilde bir sosyal inşa olduğu iddiası ile sornsallaştırdı. Cinsiyetin "doğallığı" yalnızca biyolojinin bir görünümüne, üremeye dayandırılmıştır. Bu da heteroseksüelliğin doğallaştırılmasına hizmet eder. Aslında cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasındaki ilişkisellik, toplumsal cinsiyetin bedenli olduğunu ve cinselliğe de toplumsal olarak cinsiyetin dayatıldığını ortaya koyar.⁵ Dolayısıyla mesele mevcut bir farklılığın toplumsal olarak dönüşmesi değil; söylem, pratikler ve ilişkiler aracılığıyla cin-

4 Hird, M.J., "Gender's Nature: Intersexuality, transsexualism and the 'sex/gender' binary", *Feminist Theory*, C.1, S. 3, 2000, s. 347-364.

5 Gagne, P ve R. Tewksbury, *Gendered Sexualities*, Oxford, BK: Elsevier Science, 2002; Valocchi, S., "Not Yet Queer Enough – The Lessons of Queer Theory for the Sociology of Gender and Sexuality", *Gender and Society*, C. 19, S. 6, 2005, s. 750-770.

niyet farklılığının ikili karşıt olarak kurulmasıdır. Cinsiyet, toplumsal cinsiyet pratikleri ile doğallaştırılıp, kategorik farklılıklara dönüştürülmüştür.⁶

Connell, cinsiyet farklılıkları doğalsa, neden yoğun bir şekilde damgalanması gerektiğini sorar.⁷ Farklılık doğalsa kendiliğinden bir sürekliliği olacaktır. Ancak toplumsal pratikler, söz konusu farklılıkları vurgulayarak ve abartarak, doğal benzerlikleri olumsuzlamaktadır. Dolayısıyla dişi ve eril bedenler arasındaki benzerlikler bastırılmış ve üremeye dayalı farklılıklar üzerinden ikili bir bölünme yaratılmıştır. Toplumsal pratiklerle de bu bölünme doğallaştırılmıştır.

Butler da cinsiyetin nasıl norm olarak alındığını ve bedeninin neden doğurganlık özelliği ile tanımlandığını tartışır.⁸ Butler'a göre, cinsiyetin ve toplumsal cinsiyetin doğduğu bir orijin yoktur. Kimlikler ve bedenler, belli kültürel normların tekrarlanan performansları ile cinsiyet kazanırlar. Dolayısıyla cinsiyet de toplumsal cinsiyet kadar iktidar tarafından söylemsel olarak kurulur. Bedene bu cinsiyetin toplumsal olarak yüklenmesi ile beden maddeleşir. Ancak "toplumsal cinsiyetin yeniden üretimi daima iktidarla karmaşık bir pazarlıktır; aslında bu normları yeniden üretmeyen hiçbir toplumsal cinsiyet yoktur, bu yeniden üretim sürecinde baskın olan normlar, yeni çizgiler boyunca toplumsal cinsiyet gerçekliklerini yeniden kurmaya olanak tanıyarak, hiç umulmadık şekilde yerle bir olma veya değişime uğrama riskiyle karşı karşıya kalır."⁹

Böylece iktidar söylemi, öznelerin gündelik performanslarıyla dönüştürülebilir hale gelir. Dolayısıyla bu yaklaşım, toplumsal cinsiyet kimliklerinin bir inşa sürecine işaret ettiğini belirlemesine karşın, bireylerin rolünü göz ardı etmekle eleştirilen ikinci dalga feminizmin bıraktığı boşluğu doldurmuştur:

Transseksüel Kimlik

Transseksüel kimlik ilk olarak 1920'lerde Alman seksolog Magnus Hirschfeld tarafından tıp alanında tanımlandı. 1940 ve 50'lerin başında hormon-

6 Acar, Savran, G., "Cinsiyet/Toplumsal Cinsiyet/Cinsellik: Biyolojizm ve Toplumsal Kuruluşçuluğun Ötesinde", *Beden Emek Tarih*, Yay. Haz.: G. Acar Savran, İstanbul: Kanat Kitap, 2004 içinde, s. 233-309.

7 Connell, R.W., *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*, Çev.: Cem Soydemir, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1998.

8 Butler, J., *Gender Trouble*, New York: Routledge, 1990; *Bodies That Matter*, New York: Routledge, 1993.

9 Butler, 2010, agy.

ların keşfi ve plastik cerrahideki gelişmeler, cinsiyete cerrahi müdahaleyi mümkün hale getirdi. Böylece dişi ve eril beden kimyasal olarak birbirinden farklı olsa da her iki cinsiyet de söz konusu kimyasallarla diğeri olarak yapılandırılabilir oldu.¹⁰ Ancak bu bazı feministler tarafından hoş karşılanmadı. Örneğin, Raymond transseksüellerin dişi formu yapay hale dönüştürerek, bu bedeni kendilerine mal ederek, kadın bedenine tecavüz ettiklerini savundu ve onların kadın değil, sapmış erkekler olduklarını iddia etti.¹¹ Raymond, cinsiyeti kimliğin kurucu ögesi olarak konumlandırarak, toplumsal cinsiyete önceliyordu.

Transseksüellere yönelik feminist saldırılar yalnızca teoride kalmadı. Örneğin 1970'lerde feminist hareketin kadınlara açık etkinliklerinden biri olan Michigan Müzik Festivali'ne "yalnızca kadın doğanlar" sloganı ile transseksüeller kabul edilmediler. Hem dişi hem eril genitallere sahip biri, yarısının mı festivale girmeye izinli olduğunu soruyordu. Bu yaklaşımı protesto etmek için, ertesi yıl transseksüel, interseksüel bireyler ve onları destekleyenler tarafından festivalin yanında trans kamp kuruldu.¹²

Aynı süreçte antropolojik araştırmalar, Hindistan'daki hijra, Kuzey Amerika'daki berdache, Umman'daki xanith gibi bazı kültürlerdeki toplumsal cinsiyet kategorilerinin ikili bir çerçeveye açıklanamadığını ortaya koydu. Bu çalışmalar, feministleri ikili toplumsal cinsiyet sistemi dışında düşünmeye yönelttiği kadar, transseksüel bireylerin de yanlış bedende değil, yanlış kültürde doğduklarını iddia etmelerine olanak sağladı.¹³

Diğer yandan, transseksüel kimliğin taklit mi yoksa gerçek mi olduğu sorusu, tüm toplumsal cinsiyet kimliklerinin kültürel alanda yapılandırıldığı kabulü ile geçersizleşti. Transseksüellerin geçmek zorunda oldukları klinik ve sosyal testlerin, kimlik inşalarında "kraldan çok kralcı" bulunan tutumlarına etkisi ortaya kondu. Ne kadın ne erkek olarak kabul edildikleri gibi,

10 Hausman, B.L., "Demanding Subjectivity: Transsexualism, Medicine, and the Technologies of Gender", *Journal of the History of Sexuality*, C. 3, S. 2, 1992, s. 270-302.

11 Akt. Hird, M.J., "Gender's Nature: Intersexuality, transsexualism and the 'sex/gender' binary", *Feminist Theory*, C.1, S. 3, 2000, s. 347-364; Stone, S., "The Empire Strikes Back: A Posttranssexual Manifesto", *Body Guards - The Cultural Politics of Gender Ambiguity*, Ed. J. Epstein ve K. Straub, New York: Routledge, 1991 içinde s. 280-304.

12 Gamson, J. (1997). "Messages of Exclusion – Gender, Movements and Symbolic Boundaries", *Gender and Society*, C. 11, S. 2, 1997, s. 178-199.

13 Towle, E.B. ve L.M.Morgan, "Romancing The Transgender Native – Rethinking the Use of the Third Gender Concept", *GLQ*, C. 8, S. 4, 2002, s. 469-497; Shapiro, J., "Transsexualism: Reflections on the Persistence of Gender and the Mutability of Sex", *Body Guards - The Cultural Politics of Gender Ambiguity*, Ed. J. Epstein ve K. Straub, New York: Routledge, 1991 içinde s. 248-279.

blr tehdit olarak algılanarak iki kategoriden birine dahil olmaları yönünde sürekli baskı ve şiddet görüyorlardı. Terapi için tıbbi kurumlara bağımlıydılar. Kadınlıklarını kabul ettirmeleri gereken doktorların çoğunluğu erkekli ve bu uzman kadrosu kendilerini her ne kadar cinsellik için daha bilimsel ve liberal tutumların gelişmesi hareketinin bir parçası olarak görseler de aslında toplumsal cinsiyete dair oldukça geleneksel tutumları yansıtıyorlardı.¹⁴

Nihayet 1990'larda transseksüel bireyler ve kendilerini iki kutuplu kimliklerin dışında bulan herkes kuir politikası etrafında birleşti. Kuir politika, hem radikalliğini yitiren ve her zaman kendilerini hoş karşılamayan eşcinsel harekete bir eleştiri, hem dar kimlik politikalarına ve katı kategorilereblr tepki olarak ortaya çıktı. Trans¹⁵ aktivizmi, bir yandan kimliklerin yıkılmasını talep ederken, diğer yandan da bir, grup kimliği yaratmaya girişti.¹⁶

Bu grup kimliğinin sınırları, trans kimliğin baskılanmışlığı ve trans hakları anlayışı ile kimliğin günlük ifadeleriyle müzakere edilerek eklemlenen bir trans bilinci ile çizilmektedir. Trans kimlik, bir öz varsaymadan, kendi cinsel, entelektüel ve kültürel pozisyonunu marjinal bulan herkesi davet eder. Kuir politika biyolojik ve toplumsal cinsiyeti ikili sınırlardan çoklu olasılıklara taşıyarak, biyolojik ve toplumsal olan arasındaki ayrımın gerekliliğini yeni kimlikler yaratarak sorgular. Bu süreçte giderek daha çok transseksüel, cinsiyet geçişi ameliyatı yaptırmaktan vazgeçmekte ve trans kimliklerin hastalık statüsünden çıkarılması için mücadele vermektedir.

Türkiye'de Trans Aktivizmi

Türkiye'de medyanın 1990'ların sonlarından başlayan ve kamuoyunda röntgencilige varan bir merak uyandıran tt kadınlara yönelik ilgisi,¹⁷ onları saldırgan, sapık, ahlaksız, kolay para peşinde koşan kadın kılığındaki erkekler olarak resmetmiştir.¹⁸ Ellerinde falçatalarla etrafa saldıran, geceleri fuhuş yapmak için caddeleri işgal eden, AIDS'in yayılmasının yegâne sorumlula-

14 Gagne, P. vd., "Coming Out and Crossing Over – Identity Formation and Proclamation in a Transgender Community", *Gender and Society*, C. 11, S. 4, 1997, s. 478-508; Garber, M., *Vested Interest – Cross Dressing and Cultural Anxiety*, New York:Routledge, 1992; Shapiro 1991, agy.

15 Türkiye'de "trans" ve "lubunya" kavramları, Batı literatüründe bir şemsiye terim olarak kullanılan *transgender* kavramını karşılamaktadır.

16 Broad, K.L., "GLB+T?: Gender/Sexuality Movements and Transgender Collective Identity (De)Constructions", *International Journal of Gender Studies*, C. 7, S. 4, 2002, s. 241-264.

17 Kandiyoti, D., "Pembe Kimlik Sancıları", *Kültür Fragmanları- Türkiye'de Gündelik Hayat*, Yay. Haz.: D. Kandiyoti ve A. Saktanber, Çev.: Z. Yelçe, İstanbul: Metis Yayınları, 2002 içinde. s. 278-292.

18 Berghan, S., *Lubunya: Transseksüel Kimlik ve Beden*. İstanbul: Metis Yayınları, 2007.

rı olan tt kadınların öldürülmeleri de bu gerekçelerle meşrulaştırılır. Katiller cinayetleri kurban “erkek çıkınca” ya da “ters ilişki teklifinde” bulununca işlediklerini ifade etmiş ve hâkimler de bu gerekçeleri haklı bularak ceza indirimi vermişlerdir.¹⁹

2006 yılında Ankara Eryaman’da 25-30 kişilik bir grup tarafından tt kadınlara yönelik döner bıçaklı sallamalı saldırı olayları yaşandığında, polis uzun süre olayları kovuşturmaması, bölgede ikamet eden birçok tt kadının eşyalarını bile almadan Ankara merkeze ya da başka şehirlere kaçmasına neden oldu.²⁰ Bu olay, aynı zamanda, Pembe Hayat’ın kurulmasında tetikleyici rol oynamıştır.

Pembe Hayat LGBTT Derneği 2006 yılında Ankara’da travesti ve transseksüel kadınlar tarafından kuruldu. Pembe Hayat her ne kadar tt kadınlar tarafından kurulmuş olsa da lgbt²¹ hakları alanında çalışmakta ve heteroseksüel kadın ve erkekler de çalışmalarında yer almaktadır. Dernek, kuruluşundan bugüne politik söylemleri, sokak eylemleri ve projeleri ile görünürlüğünü arttırmış, ulusal ve uluslararası platform ve koalisyon üyelikleri ile sivil toplum alanında lgbt haklarının tanınmasına katkıda bulunmuştur.

Türkiye’de 1990’larda görünürlük kazanan gey hareketin, 2000’lerde lgbt harekete evrilerek güçlenmesinde tt bireylerin örgütlenişinde bir milat olan Pembe Hayat kurucu aktörlerden biridir. Pembe Hayat’ın kuruluşu, lgbt haklarının cinsel yönelimden ibaret sınırlı kavranışına hareket içinden bir özelleştiridir aynı zamanda; çünkü bedeninin yeniden cinsiyetlendirilmesi, zorunlu seks işçiliği gibi eşcinsellerden farklılaşan ve doğrudan cinsiyet kimliği mücadelesinin merkezinde yer alan tt kadınların sorunları ilk kez Pembe Hayat aracılığıyla görünür olabilmıştır.

2000’ler Türkiye’de lgbt hareketin güçlendiği yıllar olduğu kadar, lezbiyen ve biseksüel kadınlar aracılığıyla feminizmle de iç içe geçmeye başladığı yıllardır.²² Feminist örgütlerle diyalog ve işbirlikleri kurmak ve birlikte politika geliştirmek, Pembe Hayat için de öncelikli meselelerden biri olmuştur.

19 Örneğin: “Polisler bıçaklanan AIDS’li travestiyi eldivenle tutabildi” *Zaman*, 31 Ağustos 2006; “Vali Gökso: AIDS’in yayılmasında travestilere ev kiralayanlar da suçlu” *Zaman*, 19 Ekim 2004; *Hürriyet* 01 Kasım 2005, “Erkek Çıkınca” *Hürriyet*, Ankara 2009.

20 Ayrıntılı bilgiye <http://www.kaosgl.org/node/1429> adresinden ulaşılabilir.

21 Pembe Hayat, dernek adında çift t kullanarak travesti ve trans bireylerin farklılıklarını korumayı tercih etmektedir. Ben de bu yüzden tt kadınlar ya da daha kapsayıcı olan trans bireyler ifadelerini kullanıyorum.

22 Altınay, A.G., “Türkiye’de Feminist Hareket ve Cinsellik”, *Anti-Homofobi Kitabı*, Yay. Haz.: Ali Erol, Ankara: Kaos GL, 2009 içinde, s.147-150.

Ancak bu mesele, yalnızca feminist mücadele içinde tt kadınların sorunlarının yer bulması ve cinsiyet kimliği mücadelesinin feminist mücadeleye eklenmesini değil, zaman zaman feministler arasında tt kadınların kadınlıklarını reddedenlere karşı bir mücadeleyi de içermektedir.

Gerçekten de Türkiye’de bazı feministler, kadınlığın “sonradan olunamayacak” yani “doğuştan” olduğu gerekçesiyle, tt kadınların kadınlık deneyimi yaşayamayacaklarını iddia etmişlerdir ve etmektedirler. Bu nedenle, 70’lerde ABD’de de olduğu gibi, yalnızca kadınlara açık olan etkinliklere tt kadın (ve erkeklerin) alınıp alınmayacakları tartışma konularından biri olabiliyor. Örneğin bir trans erkek aktivist olan Berk,²³ 2010 yılında İstanbul’da yaşanan bu sorunu “feminist camiada yaşanan bir trans kriz”i olarak tanımlamaktadır.

Ankara’da ise Pembe Hayat’ın özellikle Ankara Kadın Platformu’na üye olması ile feministler ve tt kadınlar arasında gelişen ilişkiler, her iki taraf için de önemli değişiklikler yarattı. Her iki mücadele de birbirinden beslendi ve beslenmeye devam ediyor. TT kadınlar, kadınlıklarını feministlere anlatırken onların kadınlık algılarını etkilediler. Transların kadınlığının gerçekliği ya da etkinliklere alınıp alınmayacakları Ankara’daki feminist camiada uzun süredir bir tartışma konusu değil. Diğer yandan, örgütlenmek ve bu süreçte feminizmden beslenmek tt kadınların kimlik anlayışını da etkiledi. Duygusal ilişkilerinde erkeklere karşı daha edilgen, söz dinler, hatta şiddeti maruz görür olan tt kadınlar²⁴ artık bu hallerini ve sevgilileriyle olan kavgalarının değişen içeriklerini “güllüm”* malzemesi yapmaktalar.

Ancak “seks işçiliği” halen Ankaralı feministleri bölen bir sorun. Eğitim ve iş alanlarından dışlanan ve seks işçiliği yapmaya zorlanan tt kadınlar, yaşadıkları ayrımcı uygulamalarla mücadele ederek, trans bireyler için seks işçiliğine alternatifler yaratmanın yollarını aramaktalar. Öte yandan, trans bireylerin eğitim ve iş alanlarından dışlanmadığı dünya mümkün olana kadar, seks işçiliğinin güvenlik ve sağlık koşullarının da düzenlenmesi ve düzeltilmesi yönündeki haklı taleplerini dile getiriyorlar. Son iki yıldır, Pembe Hayat’ın çağrıcılığında feminist örgütler ve diğer bazı hak temelli örgütler seks işçiliği kavramını, sorunlarını ve sendikalaşma taleplerini tartışıyor. Bazı sosyalist ve Marksist feministlerin işçi kavramına itirazları varken, bazı sendikacı feministler kendi örgütlerini “ahlaki” nedenlerden dolayı

23 Berkant, B.İ., “Queer Tartışmaları”, *Lubunya*, S. 7, (2011’de yayıma hazırlanıyor).

24 Bergman 2007, age.

* Eğlence

bu konuda transları desteklemek için ikna edemediklerini belirtiyorlar. Tüm bunlara karşın çoğunluğu tt kadınlardan oluşan ve 2008’de kurulan Kırmızı Şemsiye Seks İşçileri İnsiyatifi, 8 Mart ve 1 Mayıs yürüyüşlerine “Patronsuz ve Pezevenksiz Bir Dünya İstiyoruz” pankartıyla katılıyor.

Son olarak, 22-28 Kasım 2010 tarihleri arasında Pembe Hayat’ın bu yıl üçüncüsünü düzenlediği “Nefret Suçları Mağdurları Trans Bireyleri Anma Buluşması” kapsamında, transfeminizm oturumu gerçekleştirildi. Oturumda birlikte mücadele etmenin, ortak bir dil ve ortak politikalar geliştirmenin olanakları tartışıldı. Her ne kadar Ankara’daki feminist gündemin 25 Kasım yürüyüşü ve KESK’teki cinsel taciz davası ile ilgili olarak yoğun olması nedeniyle, birçok feminist örgütün temsilcisi konuşmacı veya dinleyici olarak katılamamış olsa da yapılan tartışmalar tt kadınlarla feminist kadınlar arasındaki ilişkilerin güçlendirici olduğunu bir kez daha gösterdi.

Son söz olarak

Son beş yıllık sürecine Pembe Hayat içinden dahil olmuş bir feminist olarak, burada birkaç kısıtlı örnekle Türkiye’de trans mücadelesinin feminizmle ilişkisini ele almaya çalıştım. Feminist kadınlarla tt kadınların ilişkileri sorunsuz olmasa da, bu ilişkiselliğin her iki tarafı da güçlendirdiği muhakkak. Bu ilişki, bana göre, ilk olarak hem feministlerin hem de tt kadınların kadınlık kurgularını tekrar gözden geçirmelerine ve kendi kimliklerine eleştirel bakabilmelerine olanak yarattığı için güçlendirici. İlerleyen günlerde, görünür olmaya ve örgütlenmeye başlayan trans erkeklerin de feminist gündemdeki tartışmaları zenginleştireceğine inanıyorum.

Öte yandan, trans mücadelesi ile kuir politika, sivil toplum alanında bir dereceye kadar görünür olabilmişse de, akademide henüz yeterince ilgi çekmiyor. Oysa kuir teori, toplumsal cinsiyet, etnisite, sınıf gibi aidiyetlere cinselliği ekleyerek, kimlik temelli analizin sınırlarını genişletme olanağı sunar ve böylece cinselliğin de bir iktidar kaynağı olarak analiz edilmesini mümkün kılar. Diğer yandan cinselliği iki kutuplu kategoriler üzerinden ele aldıkça, iktidarın yeniden üretilmesinde rol oynuyoruz. Ve bu kategoriler onlara uymayan kişiler üzerinde iktidar uygulamakta, en temel insan hakkı olan yaşam haklarının ihlal edilmesine neden olmaktadır.

Cogito'dan

- Cinsel Yönelimler ve *Queer* Kuram
- Elizabeth Grosz • Deneysel Arzu: *Queer* Öznelliğini Yeniden Düşünmek
- Zeynep Direk • Butler ve Hegel: Arzu, Tanıma ve Akrabalık
- Judith Butler • Maddeleşen/Sorunlaşan Bedenler (Bela Bedenler)
- Hülya Durudoğan • Judith Butler ve *Queer* Etiği
- Morgan Holmes • İnterseks: Tehlikeli Bir Farklılık
- Berfu Şeker • İnterseksüellik ve Cinsiyetin İnşası
- Michel Foucault • *Herculine Barbin'e "Giriş"*
- Selin Berghan • Transfeminizm
- Selçuk Candansayar • Tıbbın (eş)cinselliğe Bakışı İçin Bir Arkeoloji Denemesi
- F. Duygu Çabuk Kaya • Kadın Beyni, Erkek Beyni Varsa Eşcinsel Beyni de Var mı?
- Julia Kristeva – Hülya Durudoğan • Söyleşi: Gerçek Özgürlük Başlangıç Yapmaktır / *La vraie liberté, c'est le commencement*
- Noreen O'Connor • Psikanalizin Anarşisi
- Mary Lynne Ellis • Hastamız Homofobi
- Claire Colebrook • *Queer* Kuramın Olasılığı Üzerine
- Janet Afary ve Kevin B. Anderson • Foucault, Toplumsal Cinsiyet ve Akdeniz ve Müslüman Topluluklarında Erkek Eşcinselliği
- Selim S. Kuru • Yaşanan, Söylenen ve Yazılan: Erkekler Arasında Tutkusal İlişkiler
- Tolga Yalur • İhlal ve Belirsizlik: *Hünsanın Bedeni*, İslam Hukukunun Kararsızlığı
- Hande Ögüt • Lezbiyen Edebiyat ve Eleştiri
- Lee Edelman • Gelecek, Çocuk Oyunu: *Queer* Kuram, Özdeşleşmeme ve Ölüm Dürtüsü
- Hande Birkalan–Gedik • Türkiye'de 2000'li Yıllarda Farklılık, Cinsel Kimlikler ve Kimlik Politikalarının Yönetimi
- Melek Göregenli • Heteroseksizm, Homofobi ve Nefret Suçları: Sosyal Psikolojik Yaklaşım
- Virginie Descoutures • Lezbiyen Anneler: Eşcinsel Ebeveynlik Işığında Karşı Cinsiyet Normatif Düzen
- Mehmet Tarhan • Lambdaİstanbul Aile Grubu (LİSTAG) Yeni Bir Aile, Yeni Bir Aktivist Dil
- Hasan Metehan Özkan • Araştırmacı Bir Aktivist...
- Yener Bayramoğlu • Stonewall'dan Onur Yürüyüşü'ne...
- Esra Yıldız • *Queer* ve Sessizliğin Reddi
- Burcu Ersoy • Her Kadın Heteroseksüel Değildir
- Ali Erol • Eşcinsel Kurtuluş Hareketinin Türkiye Seyri

ISSN 1300-2880-65-66

Kapak görseli: Tuba Erdoğan

